

1977-ben Salzburgban a nemzetközi televíziós kutatószervezet (CIRCOM) konferenciájában a szakemberek már egyöntetűen megállapíthatták: az elektronikus képkombinációkra, hatásokra, szokatlan képi információkra épülő televíziózással új alkotói módszer van születőben.

Hazánkban *Rajnai András* rendező kutatócsoportja foglalkozik az elektronikus „térképezéssel”. Tizenkét éves kitartó munkájának eredményeként állította őt önálló kutatócsoport élére a Magyar Televízió vezetősége.

— *Hogyan kezdődött?* — kérdeztük *Rajnai* Andrást.

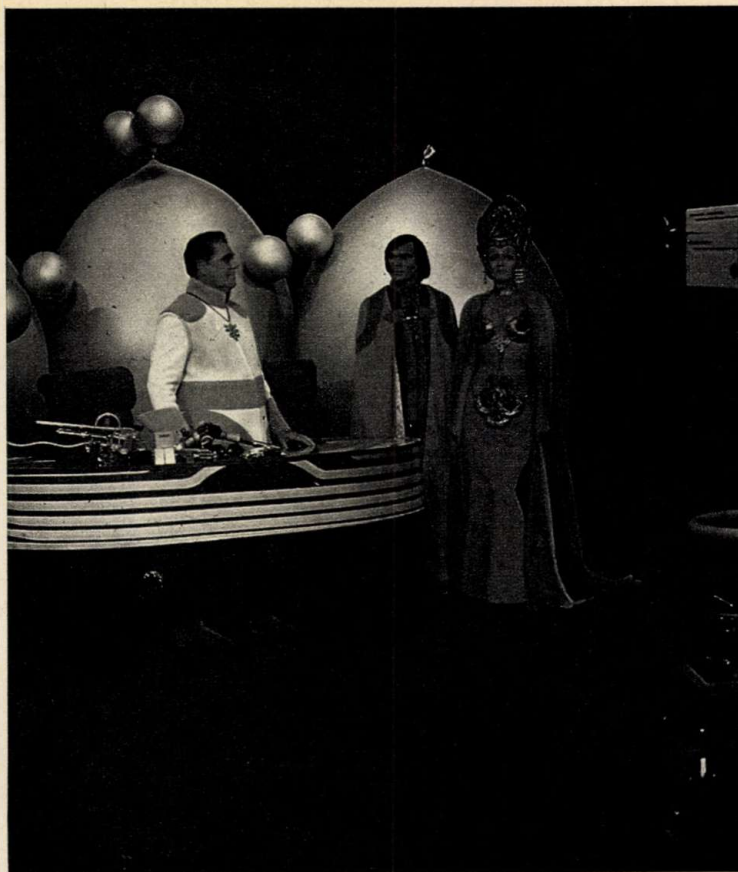
— Mindig vonzottak az új technológiában rejlő lehetőségek. 1966-ban a gyermekrovnál kezdtem meg alap kutatásaimat. Innen vezetett az út az első „tisztán” elektronikus produkcióig, a *Gulliverig*, s ezután következett *A halhatatlanság halála*, *A nagy képmás*, a *Mesék az Ezeregyéjszakából*, az *Odüsszeusz*, a *Don Juan* és az indiai Mahabharata-legenda nyomán készült *Szávítri*.

— *Miért éppen ezeket a történeteket dolgozta fel?*

— Mert mindezek a születés, a lét, a végtelenség kérdésein töprengenek. Képernyőre vitejük látványos képsorokat, a fantázia izgalmas és szokatlan vízióit igényli, ami kizárólag a videotechnika eszközeivel valósítható meg.

— *Voltaképpen mi az elektronikus térképezés?*

— A képernyőn megjelenő látványt egyidejűleg több kamera állítja elő. A színészek Blue box-ban (kék doboz), kék háttér előtt mozognak, így a színes felvevőberendezés csak őket

ELŐLEG A JÖVŐBŐL

érezkeli. A többi kamera a díszlettervező által megtervezett modellhelyszínt veszi. Bonyolult elektronikus keverő szintetizálja egységes képpé ezeket. A hagyományos filmkamera az alkotókat ma is arra kényszeríti, hogy a bemutatásra szánt fantáziaképeket a díszletezők horroriblis költséggel reális méretben építsék meg. Az elektronikus vándormaszkokkal, gerjesztésekkel és látványgenerátorokkal viszont sosem volt helyszíneken a legfantasztikusabb lényekkel találkozhatnak a hősök.

— *Ezek az előnyök...*

— *Vannak nehézségeink is. Minthogy a színészek úgyszólván üres térben játszanak: feladatuk igen megerőltető. A felvételeket tucatnyi okból kell megszakítani. Megismételni...*

— *Sokan kifogásolják, hogy ön színekben gondolkodik, holott a magyar nézők elenyésző hányadának van színes készüléke.*

— *Igazuk van a kritikusoknak, de bizonyára nem tudják: már a Magyar Televízió is eljutott arra a fejlettségi fokra, hogy egyedül csak a III. stúdió használ fekete-fehér kamerákat. Ilyen felvevőket már csupán ipari célokra gyártanak a cégek, pótlásuk, javításuk nehézségekbe ütközik. A digitális és elektronikus eszközökkel előállított képsorok egyébként is gyakorta ellentétben állnak a jelenlegi látáskultúránkkal. Túlzottan meghökkentőnek, erőltetettnek, sőt értelmetlennek tűnhetnek. Ez a művészi kifejezési mód napjainkban még előleg a*

jövőből. Televíziós szakemberek, tudományos kutatók, producerek, rendezők, dramaturgok és operatőrök keresik a megfelelő arányokat. A CIRCOM tagjainak célja a műfaj formai, esztétikai, dramaturgiai szabályainak kimunkálása és elfogadtatása.

— *Térjünk vissza a dramaturgiai visszasságokra. Bizonyára nem ok nélkül tűzték tollhegyre ezeket a kritikusok.*

— *A fekete-fehér film, tévéjáték nagyon kemény elemeket, játékstílust, párbeszédet alkalmaz. A színes film lassúbb, részletesebb, többet épít a látványra. Az ilyen műsort hagyományos készüléken nézők joggal kérhetik számon, miért untatják őt. Ezért is kutatom intenzíven: egyszerre legyen cselekményes, pergő a darab, ugyanakkor látványokban gazdag.*

— *Az Élet és Irodalom kritikusan egy ízben a következőket írta Önről: „Rajnai a látnivalóknak olyan pazar bőségét produkálta, oly képi eleganciát valósított meg, amit már nem lehet túllicitálni. Ez az út nem vezet tovább.” Mi erről a véleménye?*

— *Az útnak még az elején vagyunk. Már a salzburgi konferencián felvetődött, hogy az elektronikában rejlő lehetőségeket világszerte csak negyven-százalékosan használják ki. Vonatkozik ez a világhírű francia Averty stúdióra is, amely pedig komputerrel összehangolt huszonnégy kamerával dolgozik.*

Rajnai most hét darabot készített *Televíziós mesék felnőtteknek* gyűjtőcímmel, majd visszatér a sci-fi-hez.

Számos ország tévétársasága élénken érdeklődik a magyar kísérleti csoport munkája iránt. És természetesen a hazai közönség is várja műveiket.

Sámáthy Tamás

Sci-fi könyvgyűjtők figyelmébe!

Igen sokan nemcsak olvasás, de gyűjtik is a sci-fi témájú könyveket. Ez nem könnyű feladat, mert a régebben vagy más szocialista országokban kiadott magyar nyelvű könyveket bizony az antikváriumok is csak hosszú várakozás után tudják meg-

szerezni. Viszont: sok gyűjtőnek van véletlenül vásárolt fölösleges példánya ebből vagy abból a könyvből. És ugyanakkor egy másikat évek óta hiába keres. Ezen segít *csere-rovatunk*: összehozni a cserepartnereket. Kérjük tehát: írják meg az Ország-világ sci-

fi rovatának, milyen könyvet kínálnak, és miért cserébe? Három változat képzelhető el: sci-fi könyvet sci-fi könyvért, más könyvet sci-fi könyvért, vagy sci-fi könyvet más könyvért felkínálni cserére. Olyan csereajánlatot, ahol sem a kért, sem a kínált könyv nem

sci-fi, nem áll módunkban közölni. Várjuk tehát a levelet szerkesztőségünk címére, a cserepartner nevével, címével, irányítószámával, a kínált és kért könyvek címével, kiadási évével, helyével. A borítékra kérjük ráírni: „Az OV sci-fi csere-rovata.”